

Worden we ziek van plastic?

Hoe schadelijk is plastic? Wetenschappers waarschuwen voor blootstelling aan ftalaten, stoffen die als weekmaker in kunststoffen zoals plastic zitten. Vijf dingen die je moet weten over ftalaten.

Ftalaten zijn chemische stoffen die de industrie toevoegt aan plastic, voornamelijk PVC, om dat zacht, buigzaam en tegelijk stevig te maken. Je vindt ze onder meer in plasticfolie, speelgoed, medisch materiaal en plakband, maar bijvoorbeeld ook in verzorgingsproducten en detergents. 'Lang dachten we dat de ftalaten niet vrij konden komen uit plastic, maar dat bleek een misvatting. Zeker bij hogere temperaturen of in contact met bijvoorbeeld vet komen de ftalaten massaal vrij', zegt prof. dr. Philippe Jorens, diensthoofd intensieve zorg en farmacoloog. De industrie zoekt al jaren naar veiligere alternatieven, maar dat is niet eenvoudig. De belangrijkste feiten over ftalaten op een rij.

1 Ftalaten zetten een revolutie in gang

Het allereerste plastic was bakeliet, uitgevonden door de Belg Leo Baekeland. Die stof had als nadeel dat ze hard en onbuigzaam was. Pas met de komst van weekmakers ontstond er zachte plastic, wat tal van mogelijkheden opende. Vanaf toen konden we bijvoorbeeld zaken steriel verpakken en voeding langer bewaren. Ook in de geneeskunde zette het gebruik van zachte plastic een ware revolutie in gang. De huidige vormen van bloedtransfusie, nierdialyse en narcose zouden niet mogelijk zijn zonder buigzame leidingen of infuusoplossingen. In die zin zijn ftalaten levensreddend.

2 Ons lichaam krijgt ftalaten op diverse manieren binnen

De belangrijkste zijn:

- Via voeding, zoals waren die verpakt zijn met plasticfolie, bijvoorbeeld kaas of vlees. Hetzelfde geldt voor drank in plastic flessen, bijvoorbeeld PET-flessen.
- Via speelgoed. Tot voor enkele jaren bevatte ook veel plastic speelgoed ftalaten, denk maar aan poppen en waterspeeltjes. Vooral kleine kinderen, die dingen vaak in hun mond stoppen, kregen de stoffen zo binnen. Het gebruik van ftalaten in speelgoed voor kinderen jonger dan drie jaar is intussen verboden.
- Via medisch materiaal. Vooral patiënten op intensieve

zorgen komen in contact met hoge concentraties ftalaten. Dat gebeurt via katheters, beademings slangetjes en andere buisjes die nodig zijn voor de behandeling. Onderzoek van het UZA en de Universiteit Antwerpen in samenwerking met het UZ Leuven toonde aan dat sommige volwassenen en kinderen op afdelingen intensieve zorg 100 tot zelfs 1.000 keer meer ftalaten binnen krijgen dan de normale inname via de voeding. Dat is een belangrijk aandachtspunt, maar een opname op intensieve zorgen is nu eenmaal levensnoodzakelijk.

3 Blootstelling aan ftalaten kan negatieve gevolgen hebben

Volgens sommige studies kunnen ftalaten de hormoonhuishouding verstoren. Zo zou de algemene vermindering van de mannelijke vruchtbaarheid voor een groot stuk met blootstelling aan ftalaten te maken hebben. Onderzoek van UZA-endocrinologe dr. Eveline Dirinckx toonde aan dat inname van ftalaten kan bijdragen tot een verminderde gevoeligheid voor insuline, wat op zijn beurt een rol kan spelen in het ontstaan van diabetes of overgewicht. Ten slotte doet onderzoek op proefdieren vermoeden dat ftalaten aanleiding kunnen geven tot veranderingen in het DNA, waardoor de effecten van generatie op generatie kunnen overgaan.

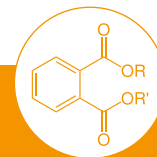
4 Voor kinderen zijn ftalaten extra schadelijk

De schadelijke gevolgen van ftalaten voor volwassenen zijn nog niet zwart op wit bewezen. Voor kinderen is dat wel het geval. Wie op kinderleeftijd door een verblijf op intensieve zorgen met een hoge concentratie ftalaten in contact komt, heeft later een groter risico op cognitieve problemen, zoals leerstoornissen of concentratiemoeilijkheden. De dienst intensieve zorg van het UZA en het toxicologisch centrum van de Universiteit Antwerpen werken mee aan internationaal onderzoek om het verband tussen beide verder na te gaan. Het gebruik van medisch materiaal met ftalaten is op afdelingen intensieve zorgen voor kinderen al sterk verminderd.

5 De wet legt het gebruik van ftalaten aan banden

Via de zogenaamde REACH-richtlijnen beperkt de Europese Unie het gebruik van schadelijke stoffen in producten voor dagelijks gebruik tot een minimum. REACH staat voor *Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals* (registratie en beoordeling van, en autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen). Zoals vermeld werd het gebruik van ftalaten in speelgoed voor jonge kinderen verboden. En de industrie is ook verplicht nieuwe stoffen op de aanwezigheid van hormoonverstorende substanties te testen. ©

Ftalaten? Nee dank je!

In het dagelijkse leven kun je heel wat doen om contact met ftalaten tot een minimum te beperken.

1

Vermijd voeding die onder plasticfolie is verpakt, denk maar aan voorverpakte kaas of vlees. Koop die producten liever vers.

2

Geef de voorkeur aan verpakkingen uit glas, porselein of roestvrij staal. Koop je fruit dat met folie is bedekt, schil het dan.

3

Hou plastic voorwerpen die mogelijk ftalaten bevatten, uit de buurt van kleine kinderen.

4

Warm maaltijden in de microgolfoven niet in plastic potjes op. Gebruik daarvoor liever materiaal uit glas of porselein.

